

VÝVOJ LIKVIDITY STROJÁRSKÝCH PODNIKOV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Veronika Špiner

ABSTRACT

In the interest of Slovak companies to compete on the domestic and foreign markets in conditions of increasing competition, increasing demands for quality and speed of responses and dynamically developing markets, the latest knowledge, methods and methods of corporate governance need to be used. The company's success in the market determines to a very limited extent the intensity with which new management methods, improved approaches and methods of analysis, innovative organizational structures and information systems are introduced and applied. As a result of the increased sensitivity of the industry, there is an urgent need to adapt to and respond to the most rapid and best changes in the environment by applying appropriate management techniques to ensure the ultimate success of the business. The basic prerequisite for the success of the company, as well as its existence on the market in the short and long term, is the fulfillment of predetermined goals. The main objectives of each business entity include profit making, maintaining and increasing the market value of the business, long-term ability to self-finance and, at the same time, securing short-term liquidity. Failure to achieve one of the objectives may compromise the stability and the ability of the company to pay. It is worth pointing out that an enterprise can at the same time make a profit while having problems with the payment of its obligations. This means that the development of profit and liquidity may be diametrically different. Liquidity is one of the indicators showing the company financial situation.

KEY WORDS

Liquidity, liquidity analysis. Liquidity development. Engineering companies. Ready liquidity. Current liquidity. Total liquidity. Growing tendency. Declining tendency.

JEL CLASSIFICATION

M21, L25.

ÚVOD

V meniacom sa ekonomickom prostredí je riadiaci vrcholový a stredný manažment ovplyvnený časovou dimenziou nútiacou podnikateľské subjekty zlad'ovať ciele podniku s prebiehajúcimi zmenami ako sú spomalenie ekonomického rastu, cenové šoky, finančné riziká, krízy a iné. Avšak nielen neistota prostredia obklopuje podniky. Neustále sa zdokonaľujúce technológie, internet, virtuálne podniky, sieťové organizačné štruktúry, digitálna komunikácia – toto všetko radikálne mení riadenie strojárskych podnikov. Strojárske podniky sa vyznačujú istými osobitosťami a odlišujú sa od ostatných podnikov, napríklad vyššou materiálovou náročnosťou, potrebou investovania do inovácií, dlhšou dobou inkasa pohľadávok a úhrady záväzkov a pod., čo úzko súvisí s riadením likvidity ako súčasťou finančného riadenia. Tieto osobitosti je potrebné rešpektovať a brať do úvahy pri tvorbe finančných rozhodnutí v riadení malých a stredných podnikov. Prvoradou úlohou dnešných strojárskych podnikov je adaptovať sa trhovým podmienkam a tomu hlavne prispôbiť aj riadenie na vyššej úrovni. Top manažéri rozhodujú denno-denne o alokácii finančných prostriedkov, či o držaní peňazí na bankových účtoch, a teda poznanie celkovej finančnej situácie podniku.

V predloženom príspevku budeme venovať pozornosť najmä samotnej likvidite a jej vývoju a strojárskym podnikom. V príspevku budeme analyzovať informačnú bázu pre analýzu likvidity v segmente strojárskych podnikov. Práve strojárské podniky sú silným motorom celého priemyslu a priemyselnej výroby na Slovensku.

1 LIKVIDITA – KEÚČOVÝ UKAZOVATEĽ FINANČNEJ SITUÁCIE PODNIKU

To, že likvidita je neoddeliteľným prvkom finančného riadenia podniku, nie je ničím novým. Ako dôsledok súčasnej krízovej situácie sa však stáva hlavnou prioritou vo finančnom riadení väčšiny podnikov a finanční manažéri sa snažia zlepšovať manažment likvidity. Manažment likvidity už nie je iba o „precizovaní“ plánov a predikcii cash flow, ale aj o zaistení zdrojov od zákazníkov a zabezpečení, že kľúčoví dodávatelia budú naďalej bez problémov realizovať dodávky. „Politiku manažmentu likvidity môžeme charakterizovať ako súbor nástrojov a riešení na zlepšovanie likvidity, elimináciu rizika likvidity a znižovania potreby čistého pracovného kapitálu“ (Majková M., 2008, s. 67).

Pri analýze likvidity a jej riadení v podnikoch sa do stredobodu pozornosti dostávajú požiadavky efektívneho manažmentu likvidity. Vývoj na finančnom trhu a v globálnej

ekonomike presunul ťažisko podnikových operácií do oblasti cash manažmentu. Dlhšie obdobia priaznivých ekonomických a trhových podmienok môžu viesť k určitej uvoľnenosti pri efektívnom využívaní disponibilných finančných zdrojov, pri uplatňovaní techník cash manažmentu, zatiaľ čo krízové obdobia obracajú pozornosť na oblasti, v ktorých je možné čo najviac vyťažiť v prospech efektívneho vývoja. Oblasť likvidity túto charakteristiku jednoznačne spĺňa.

Likvidita je teda najdôležitejším predpokladom zaistenia existencie podniku. Ani výrazný rast obratu, ani dynamická koncepcia marketingu, a ani najmodernejšia výrobná technológia nemôžu zabrániť úpadku podniku, ako náhle nie je podnik schopný dostať sa k svojim platobným povinnostiam. Zabezpečenie likvidity je prvoradou úlohou manažmentu každého podniku. J. Sedláček sa venuje skúmaniu likvidity, jej analýze a riadeniu v kontexte finančného kontrolingu (2011). Bližšie sa zaoberá aj analýzou cash flow ako súčasťou analýzy a riadenia likvidity v podniku (2010).

Analýza likvidity je súčasťou finančnej analýzy podniku. Z domácich autorov sa podrobnejšie problematike analýzy likvidity venuje najmä Ľ. Lesáková K. Zalai a J. Chajdiak.

Ľ. Lesáková (2007) rozumie pod analýzou likvidity posudzovanie miery schopnosti vyrovnávať svoje platobné povinnosti v peňažných prostriedkoch, ktoré plynú z činnosti podniku. Analýza likvidity je zameraná na schopnosť podniku kryť svoje krátkodobé záväzky a tým aj na dosiahnutie krátkodobej finančnej stability.

Súhlasíme s tvrdením J. Chajdiaka, že analýza likvidity musí byť starosťou každého finančného manažéra, pretože podnik by mal byť schopný plniť svoje platobné povinnosti – záväzky v každom čase (2011). Analýzou likvidity vo vzťahu k tvorbe finančných rozhodnutí v podniku sa zaoberá aj Ch. Guilding (2002, s. 175), pričom zvýšenú pozornosť venuje analýze čistého pracovného kapitálu, t.j. analýze a riadeniu pohľadávok, zásob a finančných prostriedkov v podniku, analýze cash flow a vysvetleniu rozdielu medzi ziskom a cash flow.

V domácej literatúre sme sa stretli s analýzou likvidity ako súčasťou finančnej analýzy, ktorú z hľadiska časovej orientácie členíme na analýzu ex post a analýzu ex ante (Lesáková, 2007, Zalai, 2016). Analýza ex post hodnotí súčasnú finančnú situáciu na základe výsledkov dosiahnutých v minulosti a jej cieľom je nájsť príčiny, ktoré tento stav spôsobili. To umožňuje lepšie pochopiť súčasný stav. Dosiahnuté výsledky už síce nie je možné zmeniť, ale môžu sa pripraviť opatrenia pre budúcnosť.

Viacerí autori (Ľ. Lesáková, K. Vlachynský, K. Zalai, E. Fetisovová) využívajú pri výpočte ukazovateľov finančnej analýzy ex post metódu analýzy pomerových ukazovateľov, či analýzu rozdielových a tokových ukazovateľov. Vo finančnej analýze ex post existuje rozsiahly súbor

týchto ukazovateľov, pričom sa členia na ukazovatele likvidity, aktivity, rentability, zadlženosti a trhovej hodnoty podniku. Je dôležité poznamenať, že všetky ukazovatele spolu súvisia a vplývajú na finančnú stránku podniku, avšak my sa budeme zaoberať len ukazovateľmi likvidity, ktoré informujú o tom ako je podnik schopný svojimi likvidnými prostriedkami kryť záväzky, ktorých splatnosť nastane v priebehu jedného roka.

2 INFORMAČNÁ BÁZA PRE ANALÝZU LIKVIDITY

Predpokladom analýzy likvidity podniku je kvalitná informačná báza, teda kvalitné, vierohodné a stále aktuálne informácie o dianí v podniku. Základným zdrojom informácií sú účtovné výkazy tvoriace účtovnú závierku. Autori sa zhodujú na zdrojoch údajov pre finančnú analýzu.

Účtovná závierka ako hlavný zdroj informácií pre finančnú analýzu je každoročným výstupom finančného účtovníctva podniku. Tento dokument má v informačnom zabezpečení finančnej analýzy významné miesto. Do účtovnej závierky podniku sa komprimovaným spôsobom premieta celý reprodukčný proces podniku, je to výpoveď o podmienkach jeho realizácie, priebehu a výsledkoch. Údaje účtovnej závierky vecne, časovo a formálne správne vypovedajú o činnosti podniku (Stehlíková, 2002, s. 112-119).

Zákon o účtovníctve 431/2002 Z. z. definuje účtovnú závierku ako štruktúrovanú prezentáciu skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva, poskytovanú osobám, ktoré tieto informácie využívajú. Účtovná závierka musí byť zostavená zrozumiteľne, prehľadne, preukazne a musí poskytovať pravdivý a verný obraz o majetku a záväzkoch, o hospodárskom výsledku a o finančnej situácii účtovnej jednotky.

Z hľadiska analýzy likvidity má význam najmä súvaha a výkaz cash flow ako zdroj prehľadu peňažných tokov. Štruktúra aktív v súvahe poskytuje základné informácie o predpokladoch platobnej schopnosti podniku, a to na základe štruktúry krátkodobých aktív. Usporiadanie položiek aktív v súvahe je založené na princípe likvidnosti. V súvahe sú aktíva usporiadané od menej likvidných (dlhodobé aktíva), ktorých životnosť je určená na dobu dlhšiu ako jeden rok, k likvidnejším (krátkodobé aktíva), ktoré zmenia svoju podobu do najlikvidnejšej formy t.j. peňazí do jedného roka. Jedinou položkou narušajúcou kritérium likvidnosti sú dlhodobé pohľadávky, pretože ich proces premeny na peniaze nastane v časovom horizonte dlhšom ako jeden rok (Kubičková, Jindřichovská, 2015, s. 198).

Keďže väčšina strojárskych podnikov účtuje v sústave podvojného účtovníctva, účtovnú závierku v podvojnóm účtovníctve tvorí súvaha, výkaz ziskov a strát, poznámky, (výkaz cash flow je súčasť poznámok).

Súvaha, nazývaná aj bilancia, je výkaz sprostredkujúci informácie o podnikovom majetku a finančných zdrojoch jeho krytia. Súvaha tak vlastne charakterizuje podmienky, za akých sa realizoval reprodukčný proces. Majetok podniku predstavujú v súvahe jeho *aktíva*, finančné zdroje sú jeho *pasíva*. Aktíva i pasíva sa vnútorne členia a táto ich štruktúra je východiskom formulovania rôznych súdov o stave podnikových financií (Zalai, 2016, s. 83).

Výkaz ziskov a strát je výkaz, ktorý sprostredkuje informácie o podnikových výnosoch a nákladoch. Z ich rozdielu vyplýva výsledok hospodárenia podniku (zisk alebo strata) za analyzované (účtovné) obdobie. Výsledovka tak vlastne vypovedá o priebehu a výsledkoch reprodukčného procesu. Výnosy a náklady a tiež výsledok hospodárenia sú vo výsledovke rozdelené do troch oblastí – hospodárskej, finančnej a mimoriadnej. Mimoriadna činnosť bola vykazovaná do 31.12.2014 a v súčasnosti je výkaz ziskov a strát rozdelený iba na hospodársku a finančnú činnosť.

Dôležité je mať na pamäti, že údaje uvedené vo výkaze ziskov a strát sú tokové (kumulované). Rešpektovať to treba najmä v prípadoch, kedy konštruujeme pomerové finančné ukazovatele kombináciou údajov súvahových (statických) a údajov z výkazu ziskov a strát za rôzne dlhé obdobia. Bez osobitnej úpravy by tieto ukazovatele neboli porovnateľné (Zalai, 2016, s. 84). Výhodou súčasnej štruktúry výkazov je, že súvaha v plnom rozsahu a výkaz ziskov a strát v plnom rozsahu obsahujú údaje nielen za sledované obdobie, ale aj za obdobie minulé, takže prostredníctvom jedného výkazu je možné hodnotiť medziročný vývoj situácie v podniku. Obidva výkazy spolu úzko súvisia. Jeden výkaz je zároveň kontrolou správnosti zostavenia druhého výkazu. Výška zisku alebo straty zaznamenaná výkazom ziskov a strát sa musí rovnať zisku alebo strate, zistených v súvahe (Stehlíková, 2002, s. 115).

Výkaz cash flow prezentuje, ktoré položky a v akej sume spôsobili zmenu peňažných prostriedkov a peňažných ekvivalentov za sledované obdobie, t.j. zmenu likvidity zachytáva skutočný pohyb pohotových prostriedkov podniku, čím dáva podklady pre riadenie a zabezpečenie likvidity podniku.

Prehľad peňažných tokov je výkaz informujúci o príjmoch a výdavkoch podniku a tiež o ich rozdieloch – peňažných prostriedkoch. Aj tento výkaz teda charakterizuje priebeh a výsledky reprodukčného procesu podniku. Potreba prehľadu peňažných tokov je daná tým, že v podvojnóm účtovníctve sa rešpektuje tzv. akruálny princíp, čo znamená, že náklady a výnosy sa účtujú do obdobia, s ktorým vecne a časovo súvisia, a nie do obdobia, v ktorom sa prejavujú

ako príjmy, resp. výdavky. Z toho potom vyplýva, že výnosy podniku sa nerovnajú jeho príjmom, náklady sa nerovnajú výdajom, a preto tiež výsledok hospodárenia nie je totožný s peňažnou hotovosťou, ktorou podnik disponuje. Prípady, keď podnik s vykázaným ziskom nemá hotovosť na nákup materiálu, výplatu miezd či dividend, nie sú v praxi zriedkavosťou. Výkaz o vývoji hotovosti má zabrániť vzniku takýchto kríz a pre riadenie podnikových financií je nezastupiteľný (Stehlíková, 2002, s. 117).

Významný zdroj informácií o podniku predstavuje účtovníctvo a interné zdroje, ovplyvnené dostupnosťou aktuálnych a spoľahlivých informácií. Na prekonanie nechoty podnikov zverejňovať svoje výsledky je potrebná legislatívna úprava sprístupňovania údajov verejnosti, ktorá zároveň zabezpečuje, aby podnikmi poskytované informácie mali rovnaký rozsah aj štruktúru, čo je podmienkou pri porovnateľnosti (Zalai, K. a kol., 2016). Finanční analytici môžu na finančnú analýzu využiť aj iné informačné zdroje, ako sú napr. výročné správy spoločnosti, priebežné správy, informácie špecializovaných firiem hodnotiacich platobnú disciplínu, úverovú schopnosť, výnos a riziko akcií spoločnosti a pod.

3 STROJÁRSKE PODNIKY – SEKCIA C – PRIEMYSELNÁ VÝROBA

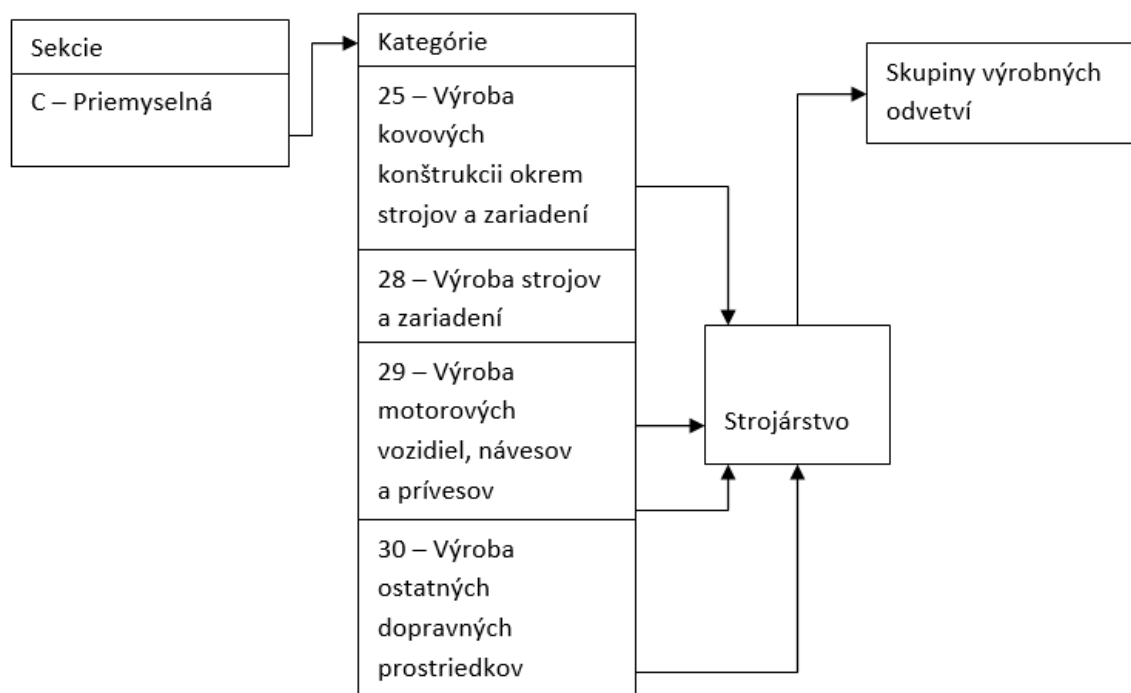
Strojárske podniky majú isté osobitosti, ktoré vyplývajú z charakteru ich produkcie. Tieto osobitosti priamo vplývajú na formovanie ich finančnej situácie, hospodárenie a napĺňanie ekonomických cieľov. Osobitosťami strojárskych podnikov sa zaoberajú J. Kadárová a J. Turisová (2011, s. 405).

Strojársky priemysel podľa novej odvetvovej klasifikácie ekonomických činností SK NACE revízia 2 tvoria tri kategórie danej sekcie:

- CH – Výroba kovov a kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení,
- CK – Výroba strojov a zariadení
- CL - Výroba dopravných prostriedkov.

Strojárstvo tvoria 4 divízie (Divízia 25 – Výroba kovových strojov + Divízia 28 - Výroba strojov a zariadení + Divízia 29 – Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov + Divízia 30 – Výroba ostatných dopravných prostriedkov) a 18 skupín výrobných odvetví, ktoré charakterizujú skupiny a triedy ekonomických činnosti.

Obrázok 1 Definícia strojárstva podľa SK NACE Rev.2

Prameň: Kováč-Šváč, 2010 (upravené).

Strojárske podniky tvoria významný podiel počtu podnikateľských subjektov v rozvinutých ekonomikách. Schopnosť bezpečne obchodovať na domácich a medzinárodných trhoch je dôležitá pre každý dobre zabehnutý podnik. V dnešnom podnikateľskom prostredí nie je jednoduché rozšíriť podnik a zároveň chrániť už existujúce významné obchodné vzťahy. Vysoká kapitálová náročnosť, nedostatočná inovačná schopnosť, neustály tlak na zvyšovanie kvality sú nevyhnutné trendy pre udržanie zdravého rastu a konkurencieschopnosti strojárstva ako aj celého hospodárstva SR, najmä v súvislosti s rastúcou konkurenciou zo strany nízko-nákladových krajín.

Na základe členenia podnikov, ktoré v štatistických výkazoch používa Štatistický úrad Slovenskej republiky ako aj na základe požiadaviek Európskej komisie s ohľadom na vstup Slovenska do Európskej únie je pre nás smerodajné nasledovné veľkostné členenie podnikov podľa počtu pracovníkov: mikropodniky do 9 zamestnancov, malé podniky 10 – 49 zamestnancov, stredné podniky 50 – 249 zamestnancov, veľké podniky od 250 zamestnancov.

Malé, stredné či mikro podniky zohrávajú významnú úlohu v našom ale i celoeurópskom hospodárstve. Podľa údajov Slovak Business Agency z roku 2016 v SR tvorili malé a stredné podniky (MSP) až **99,9 % z celkového počtu podnikateľských subjektov**, poskytujú

pracovné príležitosti pre takmer 75 % aktívnej pracovnej sily a podieľajú sa na hrubej produkcii a tvorbe pridanej hodnoty viac ako 50 %. Okrem toho sú zdrojom nových inovácií a technológií, vytvárajú konkurenčné prostredie, podporujú ekonomický rast a vyrábajú a poskytujú produkty a služby, ktoré nie sú ochotné ponúkať veľké podniky.

Niekedy je ťažké presne určiť, či ide o malý alebo stredný, či veľký podnik. Za účelom dosiahnutia väčšej objektivity pri klasifikácii podnikov podľa veľkosti je potrebné kvantitatívne a kvalitatívne veľkostné kritéria navzájom kombinovať (Sedlák, M. a kol., 2010, s. 158).

Najčastejšie býva veľkosť podniku meraná na základe počtu zamestnancov, ročného obratu a ročnej bilančnej sumy. Tieto kritériá vychádzajú z klasifikácie, ktorú odporúča Európska komisia. Ide konkrétne o **odporúčanie Európskej komisie č. 2003/361/EC**, ktoré nadobudlo platnosť 1. januára 2005 a ktoré klasifikuje veľkosť podnikov podľa nasledovnej tabuľky:

Tabuľka 1 Rozdelenie podnikov podľa veľkosti

Kategória podniku	Počet zamestnancov	Ročný obrat	Ročná bilančná suma
Mikro podnik	1 až 9	≤ 2 000 000 €	≤ 2 000 000 €
Malý podnik	10 až 49	≤ 10 000 000 €	≤ 10 000 000 €
Stredný podnik	50 až 249	≤ 50 000 000 €	≤ 43 000 000 €

Prameň: Odporúčanie Európskej komisie č. 2003/361/EC.

Počet zamestnancov, výška ročného obratu a ročná bilančná suma sa získavajú z účtovnej závierky za posledné schválené účtovné obdobie a počítajú sa na ročnom základe, pričom výška ročného obratu sa má vyčísliť bez dane z pridanej hodnoty (DPH) a iných nepriamych daní.

Podľa Š. Kassaya (2008, s. 151) sú veľké podniky stabilným faktorom ekonomiky už z obdobia pred prvou svetovou vojnou, pričom stále narastala veľkosť ich objemu výroby, tržieb, ziskovosti. Za posledných 10 rokov vzrástol objem produktivity práce natoľko, že podiel pracovníkov zamestnaných v najväčších 500 podnikoch klesol z 30 % na 13 %.

Veľké a malé podniky považujú za podstatné problémy, ktoré im komplikujú ich činnosť často odlišné skutočnosti. Kým malé podniky volajú po výhodnom podnikateľskom prostredí – nízke dane, voľnosť v prijímaní a prepúšťaní zamestnancov, nízke mzdy, veľké podniky zaujíma predovšetkým stabilita pomerov, znalosť – predovšetkým výskum a vývoj a vysoká úroveň technológií, duševné vlastníctvo, vstup na náročné trhy. Veľké podniky sa možno ľahšie

adaptujú na zmeny napr. vo finančnej a daňovej sfére. Slabou stránok strojárstva je relatívne nízka úroveň investícií, limitovaný prístup k financovaniu malých a stredných podnikov, vysoké náklady na prácu, konkurencieschopnosť z tretích krajín v oblasti štandardných zariadení.

4. VÝSLEDKY VLASTNÉHO SKÚMANIA

Cieľom skúmania bolo zistiť, či sa strojárské podniky zaoberajú likviditou t.j. ako a akú likviditu vykazujú v podniku a ako hodnotia likviditu za roky 2011-2015. Prieskum prebiehal dotazníkovou formou, v čase máj – september 2014 a 2016. Subjektom skúmania je analýza likvidity, objektom skúmania sú strojárské podniky. Reprezentatívnosť výberového súboru sme overili na základe kvótného znaku - sídla podniku. Druhým znakom, prostredníctvom ktorého sme overili reprezentatívnosť súboru, bola veľkosť podniku. V oboch prípadoch sme si zostavili tabuľku s empirickými a očakávanými početnosťami. Napokon sme vykonali Chi-kvadrát test dobrej zhody. Návratnosť dotazníkov bola 61,23%.

Z dotazníka vyberáme 4 otázky a to:

1. Ako a akú likviditu vykazujete vo vašom podniku? (pohotovú, bežnú, celkovú)
2. Ako často realizujete analýzu likvidity vo vašom podniku?
3. Poskytuje analýza likvidity dostatok informácií o finančnej situácii podniku?
4. Ako by ste hodnotili likviditu za roky 2011-2015 (má klesajúcu alebo stúpajúcu tendenciu) vo vašom podniku?

V tejto časti sa budeme venovať vyhodnoteniu získaných údajov z druhej časti dotazníka obsahujúcej výskumné otázky týkajúce sa analýzy vývoja likvidity v segmente strojárskych podnikov za posledných päť rokov. Z dôvodu získania jednoznačných a relevantných odpovedí sme sa snažili vyhnúť formulácii otvorených otázok, ktoré dávajú respondentovi možnosť ľubovoľnej odpovede. Napriek tomu sme v niektorých poloopených otázkach vytvorili respondentom priestor aj pre vlastné odpovede. Po spracovaní a analýze výsledkov výskumu pripúšťame, že možnosť odpovede „iné“ by mohla niektoré informácie skresliť, avšak pri našom výskume, v ktorom sa zameriavame na faktory ovplyvňujúce likviditu, budú tieto len doplňujúcou informáciou, ktorá pomôže lepšie pochopiť odpovede na naše otázky.

V prvej výskumnej otázke (otázka č. 1) sme zisťovali, akú likviditu (pohotovú likviditu, bežnú likviditu alebo celkovú likviditu) dosahujú jednotlivé strojárské podniky. Zaujímalo nás číselný údaj, hodnota jednotlivých stupňov likvidity.

Z celkového počtu 398 podnikov sa vyjadrilo k uvedeným trom stupňom likvidity iba 96 respondentov. Títo respondenti uviedli hodnoty jednotlivých stupňov likvidity a doplnili aj spôsob výpočtu - napr. podľa dostupných vzorcov (*pohotovú likviditu = finančné účty / krátkodobé záväzky a pod.*).

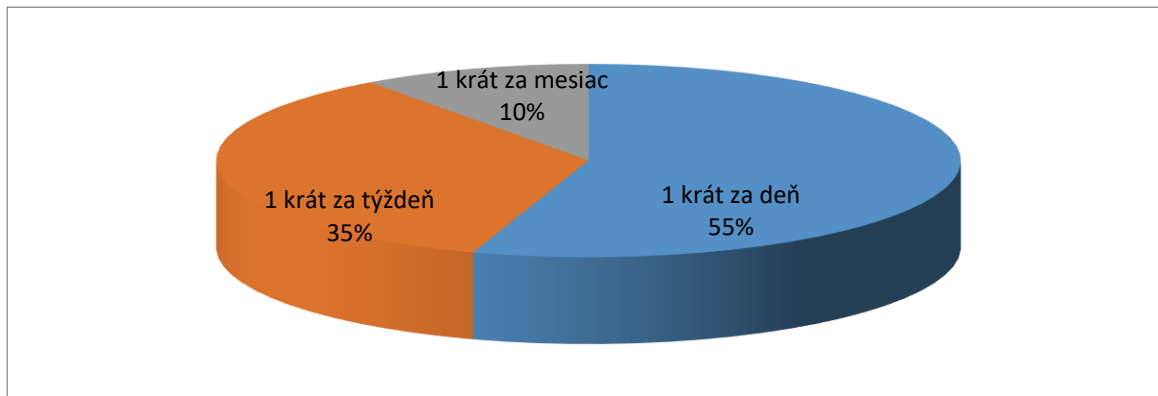
Až 302 respondentov uviedlo, že vykazujú iba bežnú likviditu formou výpočtu: (*finančné účty + krátkodobé pohľadávky*) / *krátkodobé záväzky*. V odpovediach respondentov sa veľmi často vyskytoval názor, že keď „je nutné“ nie je problém dopočítať aj celkovú likviditu, ale v praxi to nerobia.

Ďalej sme zisťovali, ako respondenti hodnotia výsledky likvidity za roky 2011 až 2015 a ich vývoj, najmä, či majú výsledné hodnoty klesajúcu alebo stúpajúcu tendenciu, alebo či striedavo rástli a klesali. Zistili sme, že až v osemdesiatich percentách má vývoj ukazovateľov likvidity stúpajúcu tendenciu. U 20 % respondentov bol vývoj kolísavý – do roku 2013 hodnoty rástli a po roku 2013 klesali. Príčinu takéhoto vývoja sa nám nepodarilo objasniť ani pri rozhovoroch s manažermi podnikov, ktorí príčinu nepoznajú a tento jav prijali iba ako fakt.

Respondentov sme sa pýtali, ako často a či vôbec, analyzujú a hodnotia vo svojom podniku likviditu.

Zistili sme, že 35 % manažérov sa zaoberá analýzou likvidity minimálne jeden krát za týždeň. Až 55 % manažérov sa venuje analýze likvidity a platobnej schopnosti na dennej báze, kedy sledujú a očakávajú platby na bankové účty, riadia úhrady faktúr jednotlivým dodávateľom a plánujú pravidelne postupnosť jednotlivých úhrad podľa doby splatnosti. Niektorí manažéri priznávajú riadenie úhrad nie len podľa doby splatnosti, ale aj podľa významnosti obchodného partnera alebo prijímajúceho subjektu.

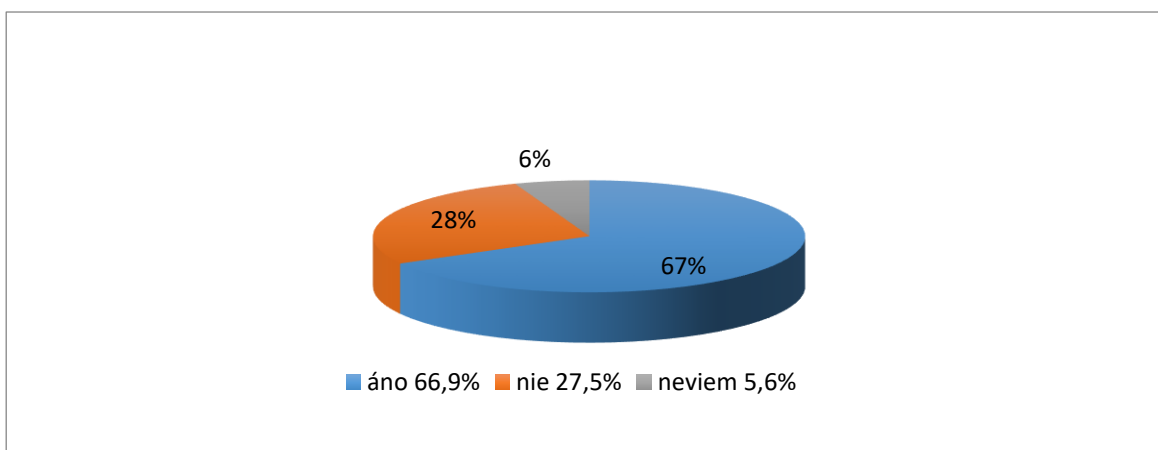
Manažéri, ktorí sledujú analýzu likvidity jedenkrát za mesiac (10 %) majú podriadených, ktorí ich pravidelne informujú o stave finančných prostriedkov na účtoch podniku a o prípadných úhradách a lehotách splatnosti. Počet manažérov, ktorí sledujú likviditu raz za rok alebo vôbec sme nezistili, predpokladáme, že sa blíži k hodnote nula, pretože takíto manažéri by nemali dostatočný prehľad o peňažných tokoch podniku a nevedeli by riadiť či plánovať finančné prostriedky podniku. Graf 1 zobrazuje percentuálne prerozdelenie jednotlivých odpovedí k otázke č.2

Graf 1 Pravidelnosť realizácie analýzy likvidity v skúmaných podnikoch

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výsledkov dotazníkového prieskumu.

V ďalšej otázke v dotazníku (č.3) nás zaujímalo, či analýza likvidity poskytuje manažérom dostatok informácií o celkovej finančnej situácii podniku. Táto otázka bola otvorená a odpovede respondentov uvádzame v grafe 2.

Graf 2 Skúmanie dostatočnosti informácií z výsledkov analýzy likvidity

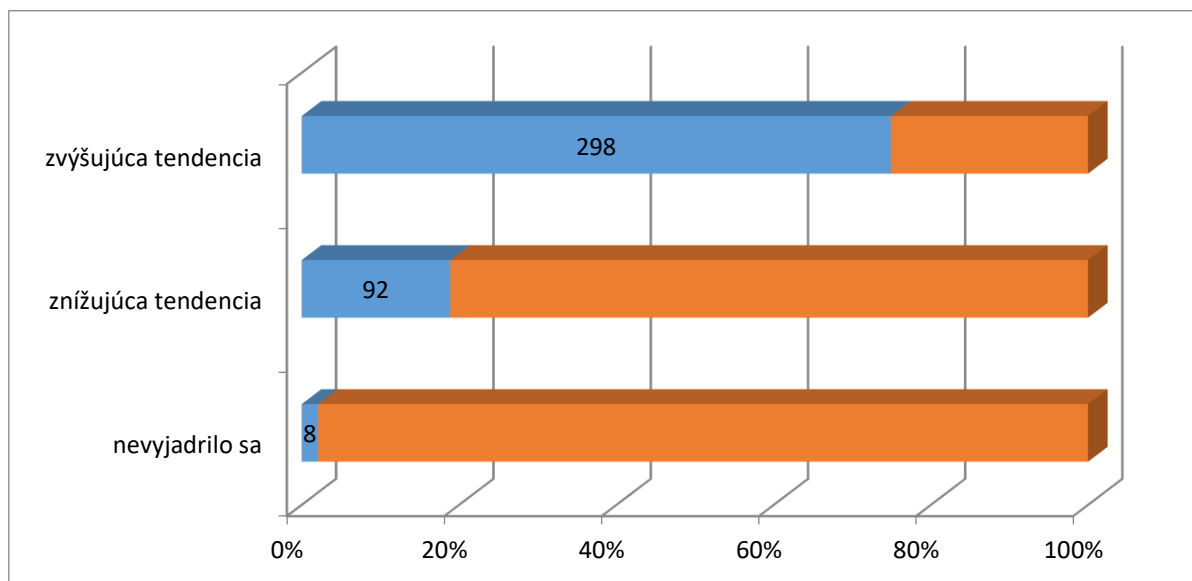
Prameň: Vlastné spracovanie podľa výsledkov dotazníkového prieskumu.

Až 67 % respondentov odpovedalo, že likvidita poskytuje v dostatočnej miere informácie o finančnej situácii podniku, 28 % respondentov uviedlo, že nejde o ucelenú informáciu o finančnej situácii a že k celkovému obrazu o finančnej situácii podniku prispievajú aj ďalšie ukazovatele finančnej analýzy podniku, napr. ukazovatele aktivity, rentability či zadlženosti.

Výsledky realizovaného primárneho výskumu nám umožnili overiť platnosť formulovaných hypotéz H0 a H1.

H0: Predpokladáme, že viac ako 60 % strojárskych podnikov v Slovenskej republike zaznamenalo v období rokov 2011-2015 rast likvidity.

Hypotézu H₀ sme overovali prostredníctvom odpovedí na otázku č. 4 a porovnaním stredných hodnôt likvidity strojárskych podnikov na Slovensku za obdobie rokov 2011 až 2015. Zistili sme, že likvidita v týchto podnikoch má v analyzovanom období stúpajúcu tendenciu. Až 75 % respondentov potvrdilo, že likvidita ich podnikov v čase stúpa, 23 % respondentov označilo v odpovediach klesajúcu tendenciu a zvyšok respondentov (2 %) neodpovedal. Stúpajúcu tendenciu hodnôt likvidity v sledovanom období potvrdili aj manažéri podnikov pri osobných rozhovoroch.

Graf 3 Vývoj tendencie ukazovateľa likvidity v rokoch 2011-2015

Prameň: Vlastné spracovanie podľa výsledkov dotazníkového skúmania.

Podľa štatistických údajov, ktoré publikoval CRIF – SCB, s.r.o. Bratislava, likvidita v súbore strojárskych podnikov zaradených do podskupín 25, 28 a 29 vykázala za obdobie rokov 2011-2015 mierny nárast, zatiaľ čo v podskupine 30 vykázala naopak klesajúcu tendenciu (stredné hodnoty ukazovateľov likvidity v danom segmente podnikov sú uvedené v tabuľke 2).

Nami zistené ukazovatele likvidity vo vybranom súbore strojárskych podnikov (398) vykázali v rokoch 2011-2015 stúpajúcu tendenciu.

Tabuľka 2 Stredné hodnoty bežnej a celkovej likvidity v analyzovaných odvetviach

Odvetvia	Likvidita									
	2011		2012		2013		2014		2015	
	bežná	celková	bežná	celková	bežná	celková	bežná	celková	bežná	celková
25 - Výroba kovových konštrukcií okrem stojov a zariadení	1,03	1,19	1,05	1,21	1,19	1,35	1,14	1,34	1,2	1,38
28 - Výroba strojov a zariadení i.n.	0,96	1,27	1,03	1,35	1,05	1,35	1,04	1,28	1,06	1,32
29 - Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov	0,77	1,11	0,83	1,15	0,9	1,22	0,93	1,22	0,81	1,21
30 - Výroba ostatných dopravných prostriedkov	1,17	2,03	0,93	1,22	1,13	1,34	1,31	1,65	1,07	1,43

Prameň: Vlastné spracovanie podľa CRIF- SCB, s.r.o. Bratislava.

Väčšina podnikov v našej výberovej vzorke bola zaradená do podskupiny 25, 28 a 29, v ktorej mali hodnoty ukazovateľov likvidity rastúcu tendenciu vývoja (rovnako je tomu u stredných hodnôt ukazovateľa likvidity publikovaných v ročenke CRIF - SCB, s.r.o. Bratislava).

V hypotéze H0 sme predpokladali, že viac ako 60 % strojárskych podnikov v SR vykázalo v období rokov 2011-2015 nárast likvidity. Na overenie uvedenej hypotézy použijeme

pravostranný test hypotézy o relatívnej početnosti, ktorý je vo všeobecnosti uvedený vzťahom:

$$H_0: \pi = \pi_0, H_1: \pi > \pi_0. \text{ Potom: } u = \frac{p - \pi_0}{\sqrt{\frac{\pi_0(1 - \pi_0)}{n}}} \quad (1).$$

V prípade, že je splnená aj podmienka $n > 9/(\pi_0(1 - \pi_0))$, má táto štatistika asymptoticky normované normálne rozdelenie $N(0, 1)$ s náhodnou premennou u .

10 % ($\alpha = 0,1$), 5 % ($\alpha = 0,05$) alebo 1 % ($\alpha = 0,01$), čo budeme dodržiavať aj my.

Rozhodnutie o prijatí, resp. zamietnutí nulovej hypotézy H_0 urobíme na základe kritických hodnôt (kvantilov) normovaného normálneho rozhodnutia platných pri vyššie uvedených hladinách významnosti. Nulovú hypotézu H_0 zamietame, ak platí $|u| > u_{\alpha/2}$ pre obojstranný test hypotézy určený vzťahom (1), $u > u_{\alpha}$ pre pravostranný test (2) a $u < -u_{\alpha}$ pre ľavostranný test (3), kde $u_{\alpha/2}$, resp. u_{α} je $(1 - u_{\alpha/2})$, resp. $(1 - u_{\alpha}) \cdot 100$ % kvantil normovaného normálneho rozdelenia $N(0, 1)$. Kvantily normovaného normálneho rozdelenia pre pravostranný test hypotézy pre hladinu významnosti α majú nasledovné hodnoty: ak $\alpha = 10$ %, potom $u_{\alpha} = 1,28$, ak $\alpha = 5$ %, potom $u_{\alpha} = 1,64$, ak $\alpha = 1$ %, potom $u_{\alpha} = 2,33$.

V našom prípade podľa vyššie uvedenej metodiky: $p = 298/398 = 0,7487$, $\pi_0 = 0,60$, $n = 398$. Po dosadení do vzťahu (4) pre hodnotu testovacej charakteristiky dostávame hodnotu

$$u = \frac{0,7487 - 0,60}{\sqrt{\frac{0,60(1 - 0,60)}{398}}} = \frac{0,1487}{0,0245} = 6,06$$

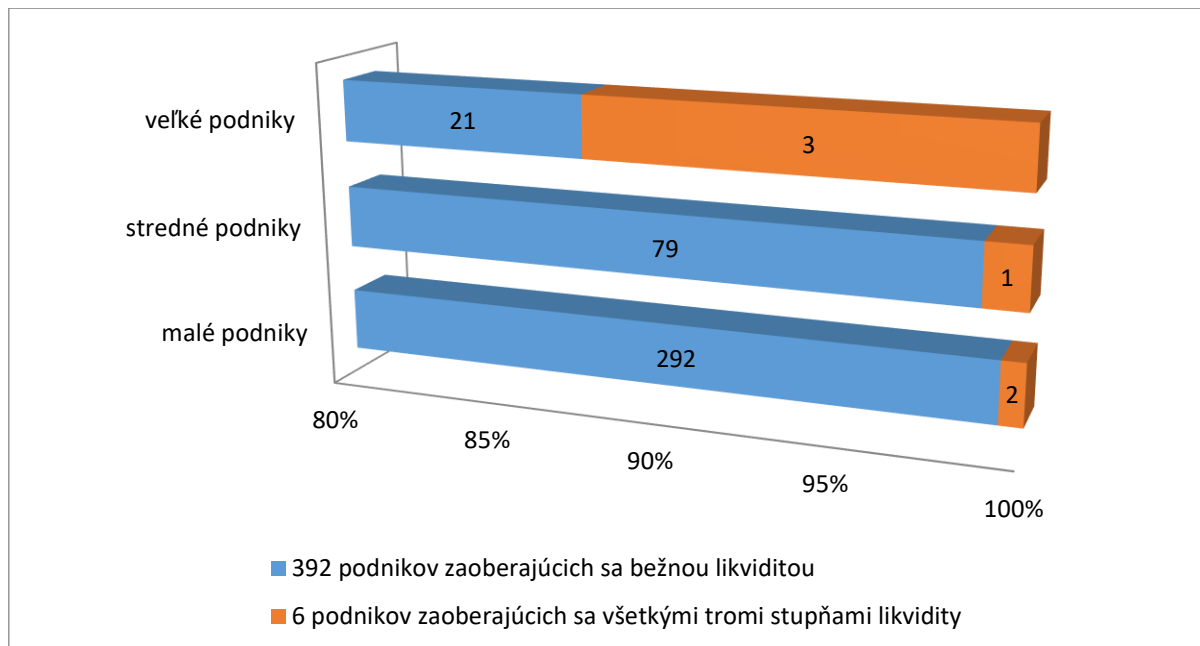
Porovnaním nami vypočítanej hodnoty $u = 6,06$ a kvantilov normovaného normálneho rozdelenia pre všetky tri uvažované hladiny významnosti u_{α} zamietame nulovú hypotézu. Z uvedeného vyplýva, že sa potvrdil náš predpoklad o tom, že viac ako 60 % strojárskych podnikov má rastúci trend likvidity za roky 2011-2015.

Následne overíme aj hypotézu H_1 , ktorá bola formulovaná nasledovne:

H1: Predpokladáme, že viac ako 75 % strojárskych podnikov v Slovenskej republike vykonáva iba analýzu bežnej likvidity podniku.

Hypotézu H_1 sme overovali na základe údajov získaných odpoveďami na otázku 7. Zistili sme, že podniky venujú svoju pozornosť bežnej likvidite. Pohotová a celková likvidita sú hodnotené v úzadí. Z časového hľadiska pravidelne vykonáva analýzu bežnej likvidity až 55 % respondentov, 35 % respondentov sa zaoberá bežnou likviditou raz za týždeň a zvyšok respondentov (10 %) z času na čas, prípadne vôbec.

Graf 4 Vývoj ukazovateľa likvidity v rokoch 2011 - 2015

Prameň: Vlastné spracovanie podľa výsledkov dotazníkového skúmania.

Výsledky výskumu potvrdili, že až 98,49 % strojárskych podnikov (t.j. 392 respondentov) sa zaoberá iba analýzou bežnej likvidity, 1,51 % strojárskych podnikov sleduje všetky tri stupne likvidity – teda pohotovú, bežnú i celkovú likviditu.

Na overenie hypotézy H1 použijeme pravostranný test hypotézy o relatívnej početnosti, ktorý je vo všeobecnosti uvedený vzťahom (1). V našom prípade máme: $p = 302/398 = 0,7588$, $\pi_0 = 0,75$, $n = 398$. Po dosadení do vzťahu pre hodnotu testovacej charakteristiky dostávame hodnotu

$$u = \frac{0,7588 - 0,75}{\sqrt{\frac{0,75 \cdot (1 - 0,75)}{398}}} = \frac{0,0088}{0,0217} = 0,4055$$

Porovnaním nami vypočítanej hodnoty $u = 0,4055$ a kvantilov normovaného normálneho rozdelenia pre všetky tri uvažované hladiny významnosti u_α zamietame nulovú hypotézu. Z uvedeného vyplýva, že sa potvrdila hypotéza H1, podľa ktorej viac ako 75 % strojárskych podnikov vykonáva iba analýzu bežnej likvidity.

ZÁVER

Rastúca zložitosť a dynamickosť podnikateľského prostredia vystavuje podnik neúprosnému tlaku okolia. V súčasnosti sa už podnik nezaobíde bez skúmania svojej finančnej situácie a vývoja, bez analýzy vplyvov, ktoré ohrozujú jeho úspech či finančnú stabilitu.

Za finančne stabilný podnik považujeme ten, ktorý je v určitom časovom okamihu a s ohľadom na budúcnosť schopný naplňať svoj zmysel existencie. Dlhodobým ekonomickým cieľom každého podnikateľského subjektu je dosiahnuť zhodnotenie vynaložených peňažných zdrojov podnikového kapitálu vo forme zisku. Skôr ako sú v podniku prijímané akékoľvek investičné a finančné rozhodnutia, musí byť známa finančná sila, finančné zdravie podniku. Nejde len o momentálny stav, ale predovšetkým o základné vývojové tendencie v čase, stabilitu výsledkov, o porovnanie so štandardnými hodnotami v odbore či odvetví.

Kvalita finančného rozhodovania a jej výsledky ovplyvňujú významným spôsobom prosperitu i budúce výsledky hospodárenia podniku. Prvoradou úlohou dnešných podnikov je adaptovať sa na vybranom trhu a prispôbiť tomu aj riadenie podnikových procesov na jednotlivých úrovniach riadenia podniku.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

FETISOVOVÁ, E. A KOL. 2010. Podnikové financie – praktické aplikácie a zbierka príkladov. Bratislava: Iura Edition, 2010. 177 s. ISBN 978-80-8078-367-9.

FETISOVOVÁ, E. 2015. Podnikové financie – praktické aplikácie a zbierka príkladov. Bratislava: Wolters Kluwer (Iura Edition), 2015. 196 s. ISBN 978-80-816-8159-2.

GUILDING, CH. 2002. Financial management for hospitality decision makers. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2002. ISBN 0-7506-5659-X

CHAJDIAK, J. 2011. Ekonomika firmy. Bratislava: Statis. 2011. 224 s. ISBN 978-80-856-5964-1.

CHAJDIAK, J. 2014. Analýza tržieb. Bratislava: Statis. 2014. 99 s. ISBN 978-80-856-5979-5.

CRIF – SCB, s.r.o. Bratislava – Stredné hodnoty bežnej a celkovej likvidity v analyzovaných odvetviach za roky 2011-2015.

KADÁROVÁ, J., TURISOVÁ, R. 2011. Finančné modely predikcie finančných problémov v priemyselných podnikoch. Praha: ČSOP, 2011. 519 s. ISBN 978-80-260-0023-5.

KASSAY, Š. 2008. Podnik a podnikanie. Druhý zväzok (Ekonomika a financie). Bratislava: VEDA, 2008. 616 s. ISBN 978-80-224-1032-8.

KOVÁČ, M. – ŠVÁČ, V. 2010 (on line) Charakteristika vývoja strojárského priemyslu v roku 2009. s. 65. Dostupné na internete: www.mhsr.sk.

KUBÍČKOVÁ, D., JINDŘICHOVSKÁ, I. 2015. Finanční analýza a hodnocení výkonnosti firem. Praha: C.H.BECK, 2015. 250 s. ISBN 978-80-740-0538-1.

LESÁKOVÁ, Ľ. A KOL. 2007. Finančno-ekonomická analýza podniku. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2007. 207 s. ISBN 978-80-8083-379-4.

MAJKOVÁ M., 2008. Možnosti financovania malých a stredných podnikov v SR. Bratislava: TRIBUN, 2008, ISBN 80-86324-78-1

SEDLÁČEK, J. 2010. Cash Flow. Brno: Computer Press, a.s., 2010. 192 s. ISBN 978-80-251-3130-5.

SEDLÁČEK, J. 2011. Cashflow. Brno: ComputerPress, a.s., 2011. 152 s. ISBN 80-251-3386-6.

SEDLÁK, M. A KOL. 2010. Podnikové hospodárstvo. Bratislava: Wolters Kluwer (Iura Edition), 2010. 352 s. ISBN 978-80-807-8317-4.

STEHLÍKOVÁ B. 2002. Finančná analýza ako metóda finančného riadenia firmy, In. Acta Montanistica Slovaca, 2002, roč. 6, č. 5, s. 112-119.

VLACHYNSKÝ, K. A KOL. 2009. Podnikové financie. Bratislava: IuraEdition, 2009, 524 s. ISBN 978-80-8078-258-0.

ZALAI, K. A KOL. 2016. Finančno-ekonomická analýza podniku. Bratislava: SPRITN2 s.r.o. 2016. 487 s. ISBN 978-80-89710-22-5.

www.controlling.cz

www.financnik.sk

www.finance.gov.sk

KONTAKT

Ing. Veronika Špiner

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Ekonomická Fakulta

Katedra ekonomiky a manažmentu podniku

Tajovského 10

975 90 Banská Bystrica

veronika.spiner@gmail.com